

Listy Bdeľost'

O ČASOPISE * POVESTI AKO VEŠTECTVÁ NÁRODNEJ BUDÚCNOSTI
SLOVANSKÝ ČLOVEK – ROZBOR SKICE RUDOLFA STEINERA

pre hľadanie kresťanstva v Duchu a pravde (Jn 4.23,24)

Nadkonfesný časopis

Ježiš jej povedal: „Ver mi, žena, že prichádza hodina, keď sa nebudete klaňať Otcovi ani na tomto vrchu ani v Jeruzaleme. Ale prichádza hodina, ba už je tu, keď sa praví čítelia budú klaňať Otcovi v Duchu a pravde. Lebo sám Otec hľadá takých čiteľov. Boh je duch a tí, čo sa mu klaňajú, musia sa mu klaňať v Duchu a pravde.“ (Jn 4.21-24)

*Myslíte si, že nie ste podriadená
Božej cirkvi, ktorá je na zemi...?
Áno, prvá je služba nášmu Pánovi.*

Johanka z Arku

Kresba: Léon Bénéville.

LISTY BDELOST' NADKONFESNÝ ČASOPIS PRE HLADANIE KREŠTIANSTVA V DUCHU A PRAVDE V ZMYSE LJN 4 23,24 ČÍSLO 3/2005. STRANA 2. SÚBOR LB0503.2.PDF. ČASOPIS SI MOŽNO OBJEDNAŤ NA INFO@BDELOST.SK ALEBO NA 0902-242493. ELEKTRONICKÁ PODoba JE ZASIELANÁ BEZPLATNE. INTERNET: WWW.BDELOST.SK

Listy Bdelost' 3/2005, str.2

Listy Bdelost'

Tento leták je určený na prvé predstavenie nového časopisu.

Umožňuje utvoriť si približný obraz o jeho určení a obsahovej stránke. Obsahuje popis zamerania časopisu, prehľad pripravovaných tém a niekoľko ukážok z článkov.

Zameranie časopisu.

Základom účinkovania tohto časopisu – ale aj občianskeho združenia *Hnutie Bdelost'*, ktoré je jeho vydavateľom – je pôsobiť v spoločnosti *slovom, vyslovenou pravdou* o spoločnosti. Rozpoznať *podstatné* spoločenské javy, pomenovať ich pravým menom a vyzdvihnúť do vedomia. Na základe poznania priniesť riešenia vychádzajúce z podstaty javu, z pravdivého obrazu skutočnosti – hlavne riešenia nachádzajúce sa v priestore slobodného, nezávislého konania občanov a bezprostredne dostupné aj jednotlivcom.

Je to pôsobenie poznaním, ktoré oslobodzuje spoločnosť, ktoré vynesie pravdu o veciach – jasne a zrozumiteľne vyjadrenú – z podvedomia do vedomia, z prítmnia na jasné denné svetlo. Ako keď v Andersenovej rozprávke *Cisárovo nové šaty* dieťa nahlas vykrikuje to, čo sice všetci vidia, ale odmietajú veriť vlastným očiam, súc pod vplyvom konvencii; alebo si aj uvedomujú *čo* vidia, ale boja sa vysloviť to nahlas, a zvolat' „Cisár je nahý!“.

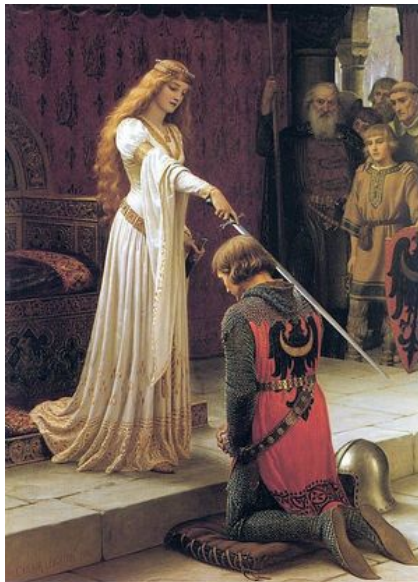
Je to kresťanstvo vzpriamené, so zdvihnutou hlavou; jeho uplatnenie vo všetkých oblastiach spoločnosti a dovedenie až do dôsledkov všedného, každodenného života. Je to hľadanie kresťanstva „v Duchu a pravde“ (Jn 4.23,24).

Hlásime sa k odkazu časopisu *Sophia*, ktorý vychádzal na Slovensku v rokoch 1993-99 (www.sophia.sk/archiv).

Pripravované témy.

Duchovné, kultúrne a národné buditelstvo. * Štát a svetonázor. Svetonázorová sloboda alebo útlak? Aký svetonázor zastupuje štát? * Školstvo a svetonázor. Právo na nematerialistické školstvo. Aký svetonázor zastupuje jednotné štátne školstvo? * Internet na školách. Mravná stránka technickej výchovy. * Príklady kresťanských riešení spoločenských neduhov. * Obrana nenarodených. * Hmotná bieda. * Bezdomovci. * Sociálny mier. * Hospodársky život a mravný rozmer človeka. Zásada bratstva v hospodárskej oblasti namiesto trhu. * Nezamestnanosť. Človek ako surovina. * Kresťanská sústava včasnej výstrahy. Premeny zla v čase a rozpoznávanie jeho nastupujúcich podob. * Spoločenská a osobná etiko-

terapia a etikoprevencia. * Vnášanie vedomia do rutinného spoločenského konania. Spoznávanie nevnímaných dôsledkov mimovoľného konania. * Oslobodzovanie sa od konvencií. * Z čoho žije zlo? Nevedomá podpora nežiadúcich javov. Skryté podoby života zla. Odhaľovanie miest, kadiaľ živíme nežiaduce javy, a prípadov, kedy sme nevedomými služobníkmi zla. * Bdelosť v každodenných činnostiach – v zamestnaní, nakupovaní, výchove... * Nespolupráca so zlom. Priestor vlastnej slobody napomáhať k náprave. Neprepožičiavanie sa zlu. * Porušovanie práv rodičov vo vzťahu k ich deťom. Kradnutie detí rodičom. * Význam rozprávok a ich záchrana. Rozbor slovenských rozprávok. * Priama demokracia. *

Osobná zodpovednosť a jej neprenosnosť na druhých. * Manipulácia. Masmédiá. Reklama. * Tunelovanie pojmov. * Pyramídálne „hry“ a spoločensky prospešné využitie ich zákonitostí. Geometrický rad. * Eutanázia – jej pozadie a súvislosti. * Verejná hygiena – ochrana tela, či duše? * Božia výchova. * Štát a veda. Smú byť na základe materialistického výkladu čiastkových vedeckých poznatkov ukladané občanom povinnosti a obmedzenia? * Duchovná veda. * Fraktálová geometria. Samopodobnosť v duchovných javoch.

Ukážky z článkov.

● Táto myseľ plná citov a myšlienok vznešených, tento duch vôle bohatierskej a dobrej je zároveň i zámerov tak-že vznešených a dobrých, je tým samým i zárodom skutkov budúcich, skutkov a dejov bohatierskych. Duch náš národný hneď za prvopočiatkov svojho báječného myslenia utvoril si ideále krásy, pravdy a dobra a umel jich aj zosobniť

v bohatieroch veľkých, na dejišťe viesť v skutkoch a dejoch slávnych. Národ, ktorý takto krásne ideále muža i ženy, bohatierov i jejich pannien, jakí sú naši kráľeviči a jejich zlaté panny, vystavil si; národ, ktorý toľko zakladá na kráse, pravde a dobru, ktorý tak jasne vidí víťazstvo jeho a povesti o tom prechováva z dávnej minulosti na budúcnosť a nimi svoju dušu kŕmiť neprestane; národ takýto nielen hoden bude lepšej budúcnosti, ale istotne aj dojde jej... (Pavol Dobšinský: Úvahy o slovenských povestiach).

● Je to teda hodnotový systém, ktorý rozčleňuje nediferencovanú skutočnosť na objekty, ktoré potom nazývame „reálne existujúcimi“, a ktorý vyberá z plnosti vnímania tie prvky, ktoré budeme vnímať a tie, ktoré vnímať nebudeme. Na tento podvedomý predvýber faktov upozornil H. Poincaré. Ukázal, že ešte aj v základoch takej exaktnej vedy, akou je fyzika, stoja etické a estetické hodnoty, ako krása a pod. Z množstva hypotéz, ktoré sa ponúkajú na vysvetlenie empirických dát, fyzik bez výčitiek svedomia vyberá jednu a nehanbí sa povedať, že je pravdivejšia, pretože je jednoduchšia, elegantnejšia, účelnejšia. T. S. Kuhn ukázal, že veda robí takýto predvýber už pri voľbe empirických dát, ktoré hodlá alebo nehodlá spracovávať. Postupuje teda nevedecky, pretože si vyberá iba niektoré fakty s cieľom podporiť a zúplniť už vopred danú paradigmu myslenia. Ostatné ignoruje. Až keď sa tlak faktov na nevnímanej strane reality nahromadí, vynúti si kolaps starej paradigmy. Vznik novej paradigmy sprevádza definovanie nového pojmového aparátu, ktorý tú istú realitu štruktúruje úplne iným spôsobom. Sústreďením vzniká určitý druh slepoty pri vnímaní. Zaujímavé je, že túto slepotu, nevhodnosť starých konceptov, sme spravidla schopní odhaliť až potom, keď nastane nejaké zlyhanie v praktickom živote, v aplikačnej oblasti. Na tento fakt upozornil aj M. Heidegger. Podľa Heideggera veci začínajú pre nás existovať až vo chvíli nejakého zlyhania, nedostatku (breakdown) - inak splývajú s pozadím. Ako zhrnutie tohto odseku môžeme povedať, že spôsob, akým si človek utvára svet okolo seba, je premietnutím jeho hodnotového systému. To platí tak o vnímaní, ako aj o konaní. (Emil Páleš: Etické implikácie výskumu v umelej inteligencii).

● Úlohou školy je pripraviť najmladšie pokolenie do života, do sveta, na život vo svete. Lenže už tu, v základoch školstva, sa pohybujeme celkom v rovine svetonázoru. Vari možno pripravovať niekoho na život vo svete, a nemať pritom na svet žiadny názor? Do akého sveta sú žiaci v škole pripra-

vovaní? Na život v akom svete? Jedni vravia, že človek sa skladá z tela, duše a ducha, ako osobitných skutočností, druhí zastávajú názor, že človek má len hmotné telo, a tejto hmote pripisujú aj tie prejavy človeka, ktorým sa hovorí duševné a duchovné. To sú dva póly predstáv o podstate človeka – a štát jeden z nich *uprednostňuje*. Ak život človeka v tomto svete je iba samoúčelná a uzavretá záležitosť, príprava do *takého* sveta bude prirodzene vyzeráť inak, než príprava do sveta, ktorý je v nejakom vzťahu so svetom duchovným, navyše ak pozemský úsek života má dopad na jeho *pokračovanie* inde. Iná je príprava na iné. Najprv sa musí povedať *na čo, kam* sú deti pripravované, a až potom, *na tom základe* možno odvodí a zdôvodníť *ako* sú pripravované. Z tých istých dôvodov, pre ktoré v slobodnej a demokratickej krajine nie je možné jednotné štátne náboženstvo a cirkev, z tých istých dôvodov nie je možné ani jednotné štátne školstvo a štátne predpisy v strategických záležitostiach pre neštátne školy. (Peter Kmetek: Školstvo a svetonázor).

● Jestliže jsou dnes lidé málo nakloněni k nepředpojatému úsudku o zasahování duchovního života do sociálního organismu, pak to pochází z toho, že si zvykli představovat si duchovno pokud možno daleko od všeho materiálního a praktického. Zároveň lze však vidět i neschopnost umožnit přechod od toho, co lidé nazývají dobrým, láskyplným, blahovolným, poctivým a mravným, k tomu, co obklopuje člověka ve vnější skutečnosti, ve všedním životě jako působení kapitálu, odměňování práce, spotřeba, výroba, oběh zboží, úvěry, bankovníctví a bursa. (Rudolf Steiner: Hlavní body sociální otázky).

● Šírenie kresťanstva sa dialo súbežne s pokračujúcim „zostupom“ vedomia ľudstva do hmoty, ktorý vyvrcholil koncom 19. storočia. Tento zostup, aspoň vo svojom vrcholnom štádiu, nutne musel byť sprevádzaný úplným zastretím skutočnosti spätosti človeka s Bohom, ktorá dočasne prestala byť niečím ľudmi *živo uvedomovaným, bezprostredne prežívaným a každodenne zakúšaným*. Ovocím toho je samostatný, svojbytný, seba-vedomý, v istom zmysle slova slobodný človek s vyvinutým silným egom, *pozemským* vedomím ja. Tým tento zostup v zásade splnil svoju úlohu a nasleduje výstup – „vyťahovanie“ vedomia ľudstva späť do duchovného sveta. To, naopak, nevyhnutne bude spojené aj s postupným prebúdzaním, privádzaním ľudí k opätovnému uvedomeniu si skutočnosti spojitosti človeka s Bohom, vrátane jeho plnej závislosti na ňom. Na základe *skúsenosti* sa pozornosť ľudí opäť začne váž-

ne obracať ku kresťanstvu, v jeho *základnej, svetskej* podobe medzitým už pomerne rozšírenému. Ako to bude prebiehať? (Peter Kmetek: Cesta z bezmocnosti).

● Všetci ľudia, na základe svojej dôstojnosti, pretože sú osoby, totiž bytosti obdarené rozumom a slobodnou vôľou, a teda osobnou zodpovednosťou, sú svojou prirodzenosťou povzbudzovaní a viazaní mravnou povinnosťou hľadať pravdu, predovšetkým pravdu náboženskú. Tiež majú povinnosť pridržovať sa poznanej pravdy a zariadiť si celý svoj život podľa jej požiadaviek. -Vykonávanie náboženstva svojou vlastnou podstatou spočíva najmä v dobrovoľných a slobodných vnútorných úkonoch, ktorými sa ľudská bytosť obracia priamo k Bohu. Žiadna čisto ľudská moc nemôže ani nariadiť, ani zakázať tieto úkony. (II. Vat. konc.: Dignitatis humanae 1-3).

● Na gestu anděla můžeme však postřehnout ještě jinou pozoruhodnou skutečnost. Je totiž totožné s gestem Kristovým na Steinerově sousoší s Luciferem a Ahrimanem – gestem, jímž odkazuje obě síly překážek do jejich mezi a zjednává mezi nimi rovnováhu, v níž je možná svobodná existence člověka. Anděl tu tedy působí jako představitel sil Kristových. Vyjadruje to skutočnosť, že počínaj naše dobou pôsobí Kristus v duchovnom okruhu Země, predevším skrze hierarchii Angeloi, jak o tom mluví Rudolf Steiner ve svém „Duchovním vedení člověka a lidstva“. Pro člověka příští, slovanské kultury, který vystoupí k éternému zření, uchopí své pravé duchovní já a spojí se se svým andělem, to bude zároveň znamenat bezprostřední setkání s Kristem. To vše je ovšem dáno jako možnost, jako záměr duchovních mocí. Uskutečnění je ponecháno svobodné vůli člověka. To bychom měli mít na mysli s pocitem odpovědnosti právě my, kteří patříme

ke slovanské větvi lidstva, od níž se toto skutečně očekává. (Zdeněk Váňa: Slovanský člověk - rozbor skice).

● Chceme položiť dôraz na osobnú známosť s prichádzajúcim Pánom. A myslím, že veľkou známkou osobnej známosti s Ním je vyhľadávanie spoločenstva s Ním. Nemôžem veriť, že takí, čo nevyhľadávajú spoločenstvo s Ním teraz, príliš túžia po Jeho príchode. Verím, že je to pre nás veľmi dôležité, aby sme rozpoznali pravú povahu prítomného svedectva Ducha Svätého. Je to predstavenie samého Krista srdciam tých, čo sú Jeho vlastníctvom. Dúfam, že mnohí tu prítomní spoznali zo skúsenosti realitu týchto vecí. Ak nie, mali by sme sa prebudiť v srdci a skúmať vo svedomí svoj stav. (C. A. Coates: Jasná Hviezda Ranná).

● Keď tisíce, stovky alebo aj len desiatky ľudí prídu o strechu nad hlavou hromadne, napríklad pri živelnnej pohrome, vtedy pomáha štát, armáda, obce aj jednotlivci. Vytvorí krízové štáby, postavia stany, prinesú deky, robia zbierky, *bezodkladne* hľadajú náhradné ubytovanie, hoci aj núdzové, pretože je *neprípustné*, aby ľudia ostali pod holým nebom. Keď bezdomovci prichádzajú o prístrešie jednotlivco a z iných príčin, sú ponechaní vonku. Vari znášajú pobyt pod holým nebom lepšie? Rovnako trpia zimou, tak isto sú v ohrození života, tiež si nevedia pomôcť sami – a okolo nás sú ich už *tisíce*! Tisíce obetí pohromy – nie živelnnej, ale spoločenskej a morálnej – ponechaných bez pomoci práve v tom základnom: kam sa uložiť na noc. Je to zlučiteľné s živým kresťanstvom a v súlade s ním, ak sa tomu spoza okien svojich domovov iba nečinne prizeráme? Kde pre nich nájsť tisíce náhradných, aspoň núdzových príbytkov? Sme *naozaj* tak bezmocní? (Peter Kmetek: Bezdomovci).

● Kričím a budím svojich susedov a hovorím im: kričte aj vy a bud'te svojich susedov a povedzte tým susedom, aby kričali aj oni a budili svojich susedov, pretože zajtra môže byť neskoro. (Kamil Peteraj: Kričím).

Listy Bdelost'. Nadkonfesný časopis pre hľadanie kresťanstva v Duchu a pravde v zmysle Jn 4.23,24. Vychádza mesačne, v elektronickej i papierovej podobe. Zodpovedný redaktor: Peter Kmetek. Vydáva: občianske združenie *Hnutie Bdelost'*, P.O.Box 17, 810 00 Bratislava 1. Časopis si možno objednať poštou, na info@bdelost.sk alebo na 0902-24 24 93. Elektronicná podoba je zasielaná bezplatne. Dobrovoľné príspevky na účet občan. združenia *Hnutie Bdelost'* uvedený na www.bdelost.sk sú vítané. Obrázky: E. B. Leighton: *Pasovanie na rytiera (The Accolate)*; 2.obrázok: ?.

Pavol Dobšinský

Povesti ako veštestvá

Človek srdca.

Človek našich povestí je hlavne *človek srdca*. Povesti sú básniectvom, nemohly v tom vystúpiť z koľají svojich; bo do básniectva nepatrí človek suchého rozumu, kazársky rozkazujúci, pánovite vzdorujúci všetkým náklonnostiam a slabostiam srdca. V srdci stretá sa, čo v človeku hmotného a čo z ducha. Tu bojujú vášne a náruživosti s lepšími náklonnosťami a kľudnejším rozmyslom ducha. A jak hlboko naše povesti poznajú všetky záhyby tohto srdca i čo pokladu dobrého i čo skladu všetkého zlého, to dovedna zhrnúť náležaloby do osobitého pojednania; to na javište vyvádzať ponahajme jim samým; nepredstihli by sme jich v tom jejich vzornom diele; to z jednotlivých povestí a výjavov nech láskavý čitateľ vyčíta sám, aby našiel v nich sám seba, svoje srdce v boji tom, kde telo žiada proti duchu. Nám dosť poukázať na to, jak vrch konečného víťazstva drží všade len srdce striezlivé a dobré; bez pokušenia nikdy nebýva, ale tou lepšou vôľou a zdravou rozvahou ducha nad všetkým víťazí; jak naproti tomu každé slabé srdce (u starších bratov a sestier) snadno odvalu tratiť, pokušeniu podlieha a hynie. Vidzme tiež n. pr. vymeriavania úloh bohatierom: bohatierom či hlavným osobám povesti *kolena ženského* ako najvyššia úloha boja a pokušenia vymerané je tu *mlčanie* a dlholeté tiché nemé utrpenie (Traja zharanelí bratia. Zlatovláška), tam zase *zvedavosť* svoju krotiť jim prichodí, a vábec pre nich nastrojený je hrozný, keď tak n. pr. Zlatovláška očuje milú hudbu z tajnej izby a dá tým zväbiť sa do nej; bohatierom kolena mužského vymeriavajú ale povesti úlohy a ťažkosti hladu, strachu, nebezpečenstva javného, práce a boje vždy primerané jejich telesným i duchovným silám, smelosti, múdrosti,

ktoré oni zdarile rozlušťujú, jednak tam kde boj so zlými mocnosťami zjavný, jednak tam kde pokušenie v podobe krásy, rozkoše lebo bohatstva lebo v obraze krásnej panny pred oči jim prichodí. I jedni i druhí v dobe pokušenia klesajú slabosťou, ale vždy kremä na chvíľku, posledne nad všetkým víťazia; hlboká toto znalosť srdca každého. A tak povesti, kde predstavujú ráz srdca dobrého, tam podávajú nám charaktery naozaj veľkodušných kráľevičov a naozaj šľachetných spanilomyslných zlatých pannien, naozaj dobrých otcov, verných matiek, milujúcich rodičov, manželov, dietok, pravých bratov a priateľov, naozaj ľudí cnosti a pravdy, posväcujúcich sa cele a plne dobrému. Kde zas predstavujú povesti osobnosti srdca zlého, prevráteného, tam odokrývajú tajnosti jeho lstivé tak, že to živšie predstaviť a hlbšie uhádnuť sotva možno; tam hrajú úlohy sebe vymerané ozaj vycvičene zlé macochy a jich dievky, zlostné a lstivé baby, neverné manželky, zlí bratia, celý podvodný a ukrutný svet. I kde na pranier postaviť chcjú slabosť ľudskú, ako je to obyčajne pri tých starších bratoch, tam povesti umejú predstaviť i vystatovanie sa a márnú chlúbu jejich i skoré podľahnutie pokušeniu alebo ul'aknutia sa prvých ťažkosti práce a boja a naposled i úpadok jejich v potupu a hanbu. – Znalci povestí našich, kde pokúsili sa podať rozbor jednotlivých povestí a mravne oceniť dejstviujúce v nich osobnosti (pravda dosiaľ len v súkromných rukopisoch), nemôžu dosť naobdivovať sa tomu, jak dôkladne i podrobne a dl'a všetkých tajností srdca ľudského predstavené je v nich každé hnutie, všetko cítenie i myslenie človeka.

Vrch či ideál človeka slovenského.

Vrch človeka dorostlého do miery, dl'a nejž povesti ľudskosť a ducha človeka merajú, jaký jedine svojmu určeniu zodpovedá a cieľa svojho vznešeného dochádza, predstavujú nám ony v *popelvárovi* buď hneď od rodu kráľevičovi buď *pastierikovi* a *chudobnom synkovi* ale vyšinujúcom sa k rodu a hodnosti *kráľovského zaťovstva* a *synovstva*.

Tento popelvár, popelval, popelčík, pastierik, kráľevič, kráľovčík, kraľčík, najmladší brat a jako ešte k tomu inak menovali by ho povesti, je vlastne predstavovateľ a sosústrediteľ dobročinných, života dajných síl prírodných, a tak vlastne predstavuje on viditeľné naše *slnce*, slnce bohatiersky čo rok krušiace ľady a mrazy zimné, vyvádzajúce z boja tohto na svet leto s krásami i bohatstvami jeho. V tejto vlastnosti svojej rodí sa popelvár akoby z kráľa prasetla čo pravý kráľevič a rastúc

v silách svojích preniká všemorné krajiny vôd, odzbrojuje a zaháňa sily života protivné, odklieva svety, ďaleko za hranice moci a možnosti ľudskej zasahujúc vyvodí činy a deje (účinky) Božestva dôstojné, – je teda vlastne povestiam našim božskou osobnosťou, božičom.

Lež práve k predstaveniu tejto božskej bytnosti vyvolená je osobnosť ľudská, a tu popelčík, pastierik, najmladší tento syn uvedený je na dejisko čo syn rodu ľudského: rodí sa ako človek, – cíti, myslí, určuje sa, koná ako človek, poddaný je slabostiam ľudským i vyniká cnosťami ľudskými, hýbe sa i trvá celkom ako v pomeroch ľudských. A v tejto už ľudskej vlastnosti vystavujú ho povesti ako na obdiv toho, v čom ony vidia mieru čím najlepšieho a najdokonalejšieho dľa nich človeka. Tu je on *ideálom človeka slovenského*.

Človek tento pri svojom narodení je ako *najchatrnejší* tvor; nikto ani on sám netuší, čo by z neho byť malo, k čomu dospieť má; odtiaľ i *opovrženosť a zanedbanosť* je prvým údelom osudu jeho, a to zajedno v rode chudobnom pastierskom zajedno i v rode a dome kráľovskom; všade je on najmladší, najslabší, vo výchove i v právach ostatný. Ale často už nad jeho narodením bedlí mocnosť vyššia, ktorá tie utešené, a v človeka vložené vlohy dobre zná, zná aj určenie jeho a skôr neskôr vedie, zaštituje ho k tomu určeniu, k činom a podnikom slávy. Človek tento dospieva i sám rýchlo a netušené k poznaniu seba a úlohy svojej a to chápacosťou vrodeneho rozumu a bystrosťou zdravého, predsudkami maznavej výchovy neskaleného ponímania vecí i pozorovania všetkého, čo vôkol neho deje sa, samoletom ducha vezme sa na kriedla, a nadovšetko blúdiť mu nedá nepokazená, už v opovrženosti tej ako v ohni vyskúsená a prepálená *dobrota srdca, dobrota vôle*. Poznajúc seba, duša jeho mocne *zatúži po vyvedení niečoho dobrého, slávneho*. Tu je už na stupni samovoľné-

ho *odhodlania sa k samostatným dobrým činom*, k nimž aj *odhodlá sa* a pustí sa do sveta vzdor tomu, že je posledný k činu pripustený, že tu vopred prichodí potýkať sa mu: bo tu hneď odráža od seba šípy posmeškov nízkych, vyššie povolanie a vyvolenie človeka nepocítivších alebo pomýlivších bratov a obyčajnej hávedí, ktorá sama nič nekoná a tak ani jeho neuznáva za schopného činu; hneď

zasa borí sa s nepravnosťou tých, ktorí nechcú pripustiť ho k úlohe vznešenej, bojac sa o seba, žeby jich predsa predstihol a viac vykonal tento opovrhovaný, neželi oni hrdí; hneď zasa desí sa sám svojej úlohy, keď cíti jak ona všetky sily ľudske prevyšuje a on mimovoľne dostal sa k tomu, že od nepravníkov a násilníkov uložená mu je; inde bojuje s nežnosťou lásky rodičovskej a rodinnej, ktorá si ho v nebezpečenstvo vydať a hlavne tu čo jedináčika alebo poslednú podporu svoju do sveta prepustiť nechce; všade storaké zápreky a nehody už pri tomto prvom kroku a začiatku každého vznešenejšieho podniku. Ale odhodlaný duch bohatiera pretrpí útržky, preválí prekážky, nedá sa ani odprosiť ani odradiť ani odstrašiť; *túžba a vôľa jeho po dosiahnutí cieľa vznešeného nezlomná je*. A nedáva sa na cestu tak z osobnej pohnútky a pre vlastné výdobytky, ako radšej ide vždy hľadať zakapanú krásu a nevinnosť alebo zmieriť a napraviť viny druhých, vydobyť stratené dobro pre všetkých.

Raz *na ceste činov* a boja postavený „neobzerá sa naspäť“ na ten milý domáci kozub a piecku, kde neuvedomelé dni popelvárstva, maloletstva v blahej zapomenutosti strávil. Výhost' dal všetkej pohodlnosti: putovanie ďalekými horami, neschodnými cestami, pritom trpenie hladu, smädu, nespania, nedostatky a nepohody všeliké sú mu akoby maličkosťou. Voči do cesty mu prichodiacich vecí, skúšok a nebezpečenstiev skoro síce zkušuje, že jeho zdravý rozum a dobré srdce mnoho platí; že obozretná odvaha, smelý

čin, nevyčerpatelná trpezlivosť a neúnavná práca mnoho zmôžu; zkušuje a pozná, že človeku spravodlivému, na dobré a čím na najväčšie veci podobravšiemu sa, k rade a pomoci stoja mnohé prostriedky, príroda i samé vyššie božské mocnosti; ale i zápreky, práce a nebezpečenstvá čo ďalej to viac množia sa, odporníci rastú ako zo zeme, stanú mu do cesty vždy silnejší a lstivejší, tuhosť a veľkosť boja vzrastá – vzrastie až na neprekonateľnosť; on čím bližší cieľa, tým vzdialenejším zdá sa mu byť sám cieľ od neho. Bojuje vždy otvorený a čestný boj, k podlým prostriedkom nesiahá nikdy; lesť a podvod odráža, nástrahám vyhýba obozretnosťou a múdrosťou. Raz bojuje, druhýraz trpí a slúži, hneď víťazný hneď je i pokorený; ale rovnak zmužilý a vytrvalý i v mocnom boji i v pokornom utrpení. Tu i tu podľahne slabosti ľudskej, pred časom pritlačí k srdcu milovanú pannu, pred časom siahajúc k výdobytku polovičatého víťazstva; ale okúsi trpké následky toho a vzmuží sa znovu k dokonaniu boja. Inde zasa výdobytky polovičatého boja skvelé sú, tak n. pr. krása i bohatstvo už najstaršej a strednej panny vábi ho; lež ani tu nezastane a trebárs istej smrti v ústrety spechá, len aby dovŕšil dielo zničenia zlých mocností, dielo konečného vyslobodenia nevinných. Často maličké neponazdané poklesnutie alebo postúpenie danej rady, často nepredvídaná náhoda, často maličkosť a hra neprajného osudu vychvátia mu v okamihu dlhým bojom, ťažkou službou a mnohou prácou vydobytú odmenu; ale ani to nezmýli ho, len ponúkne k novým a posledným námahám. Často vidí márnosť svojho boja k premoženiu nepriateľa, často smrť jeho istá je, ale pevná vôľa jeho ani týchto medzí nezná, a kdeby sám konečne klesnúť mal, zaštití a zachráni ho moc Boha, v jehož mene vybral sa na cestu, jehož pomoc videl, má prítomnú aj naposled. Konečne „čistý od vecí diabolských“, nepokalený

žiadnym podlým prostriedkom, sám ako zlato prečistený v ohni utrpenia, práce a boja, neohrozený v nebezpečenstvách, vytrvalý v bezpočetných námahách uvíta sa so zlatou pannou, čestné a zaslúžilé víťazstvo venčí ho. Čím zaznatejší by bol až do posledného okamženia a šťastného rozuzlenia vecí, čím viac by vytrpel a dlhšie bojoval, tým skvelejšia odmena jeho – odmena to, ktorú si zakla-

dá nie tak v sebe a pre seba, ako radšej v oblažení svojich a v presvedčení i neprajných, že i jim dobre chcel, dobré na svetlo vyviedol. Aký veľký bol boj, tak veľký potom mier všade vôkol víťaza, všetci dobrí v radosti a v sláve, – teda potrestaní spravodlivo tí, ktorým už naskrze odpustené byť nemohlo.

Najmladší teda sprvu chaotný, zaznatý a opovrhnutý, ale v mysli, srdci vždy zárod dobrého chcenia i šľachetného túženia po sláve prechováajúci, kráse a pravde a dobrotu celej duše oddaný, osudu svojmu pokorný, v škole života a mnohých skúseností pociťovaný, nie v seba lež vo vyššiu Božeskú moc dúfajúci, utrpenia i práce i boje podnikajúci, v tom vždy k vyššej úlohe dozrievajúci, len po vytrvalom a slávnom ukončení boja k odmene a menu slávy siahajúci človek – i *sám z celej duše človek krásy, pravdy a dobra, človek Božestva je dľa našich povestí človekom pravým, k miere vznešených predstav a pomyslov národa o človečenstve dorostlým, hodným tej zaslúbenej a dobre zaslúženej budúcnosti*. I tá budúcnosť jeho

– tá *panna zlatá*, k nejž neodolateľnou, tajomstvenne v ňom ukrytou a vrodenu túžbou tiahne sa, pre ktorú toľko podstúpi, tak ohromný boj bije, je budúcnosť a panna hodná víťaza. Panna to tichá, pokorná, nevinná, trpná, touže nádejou slávneho oslobodenia od zlého odchovaná, v tej nádeji zlému nepoddávajúca sa, v tejže nádeji poctivosť a krásu svoju len pre vyvoleného vysloboditeľa zachováujúca, trpelive na deň oslobodenia čaka-

júca, osloboditeľovi svojmu nápomocná i krásnym pohľadom svojím ho posilňujúca, jemu samému seba posväcujúca. Budúcnosť však oboch nezáleží tak vo vzájomnom jejich objatí sa, ako radšej dokonáva sa v oslobodení mnohého národa od moci zakliatia a v blaženstve nového života všetkých.

Tento je bohatier povestí sprvu aký len možno najchatrnejší a najopovrhenejší, potom ale najslávnejší; táto je cesta jeho z najnižšej nízkości na najvyšší stupeň slávy a dobra.

Povesti ako veštestvá národnej budúcnosti.

V tomto sú mne povesti nazaj *nemylnými veštestvami a proroctvami*: vymeriavajú ony pravú, bezpečnú cestu budúcnosti. V nich složil a v kráľovičovi svojom vzorne znázornil náš národ celú myseľ svoju, myseľ vidiacu vznešené určenia človeka a ľudstva, myseľ i nekonečne túžiacu po dosiahnutí toho určenia v krásne, pravde a dobru. V nich *vyjavil* a v kráľovičovi svojom *zosobnil* národ náš ducha svojho, ducha vôle nezvratnej, silne ženúcej sa a múdre vedenej k dobrému, k jeho sláve a blaženstvu. Táto myseľ plná citov a myšlienok vznešených, tento duch vôle bohatierskej a dobrej je zárodom i zámerov takže vznešených a dobrých, je tým samým i zárodom skutkov budúcich, skutkov a dejov bohatierskych. Bo jako žiaden človek, žiaden národ nikdy viac skutkom nedokáže, jako čo napred mysl'ou svojou, duchom svojim poňať a obsiahnuť môže; tak zasa čo poňal, pocítil, v hĺbke dobrého pokladu ducha vypestoval, složil, prechováva, toho i skutkom dosahuje; leč by duch jeho mravne upadnul a zapomenul sa na túto svoju vznešenú úlohu.

Neprajníci Slovenstva odopierali nám od jakživa všetku budúcnosť na tom základe, že ľud a národ náš neschopný je vznešenejších pocitov krásy, pomyslov a poňatia pravdy, je prázdny úmyslov a vôle dobrého. Tu zahanbení sú, kde duch náš národný hneď za prvopočiatkov svojho báječného myslenia utvoril si ideále krásy, pravdy a dobra a umel jich aj zosobniť v bohatieroch veľkých, na dejište vyvieť v skutkoch a dejoch slávných.

V nich vidí, vie, pozná tenže duch sám seba; tu veští si on budúcnosť z plných útroby mysle a duše. A v čom povesti jasno a pravo vidia, zdravo veští a predpovedajú, je to, že tu vymeriavajú *pravú cestu tejsie slávnej budúcnosti*. Cesta tá ani nemôž byť iná, jedine cesta popelvára kráľoviča: cesta to oddania sa krásne, pravde a dobru zdravým rozumom, múdрым rozmyslom, celým srdcom, plnou dušou, bez klamu a podvodu, v svetle a milosti pravdy. Je to cesta utrpenia, práce a boja; povesti víťazstvo to ani nechcú, čo by dolu na zem padlo bez potu. Bohatierov a národ tohto boja miluje

a výsledky jeho spravuje Práboh. – Tuná v utrpenie, práce a boje, zároveň vo vieru a dúfanie svoje v jedinu najvyššiu a prabozeskú správu všehomiera vložil náš národ *celú myseľ, plnú túhu svoju*; myseľ a túžba táto viedla ho k pravému výsledku bojov bohatierskych za pravdu t.j. k videniu víťazstva pod správou nekonečne dobrého Boha.

Národ, ktorý takto krásne ideále muža i ženy, bohatierov i jejích pannien, jakí sú naši kráľoviči a jejích zlaté panny, vystavil si; národ, ktorý toľko zakladá na krásne, pravde a dobru, ktorý tak jasne vidí víťazstvo jeho a povesti o tom prechováva z dávnej minulosti na budúcnosť a nimi svoju dušu krmíť neprestane; národ takýto nielen hoden bude lepšej budúcnosti, ako to už nemeckí filozofovia (Herder) povedali,

ale istotne aj dojde jej, ako to naši vedomci (Kolár) videli a hlásali.

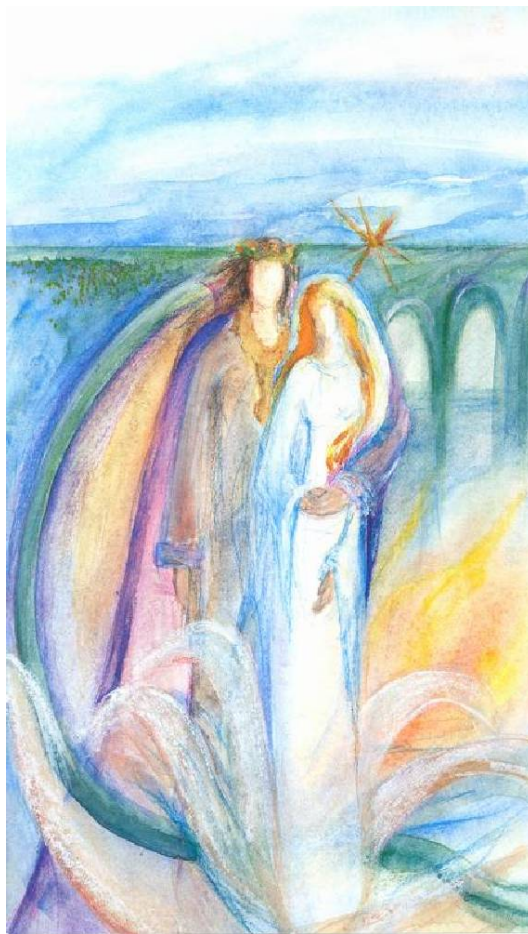
Túto myšlienku našich povestí, myšlienku ducha národa nášho, vyslovil *Janko Rymavský* hneď v úvode k samoprvému vydaniu Slovenských Povestí; týmto venoval povesti Slovenstvu; pravda že urobil to, ako sám zoznával v zlomkovitých a nevyvedených myšlienkach. Ľudia neslovenstva a neslavenstva, kde ho aj zrovna nevysmievali i s jeho povest'ami, aspoň nedôverive usmiali sa mu na to. Bol to úsmech nevery a nedôvery práve nad tým najmladším, najopovrhenejším, na seba a na Boha zahananým pokolením. Ale mladé Slovenstvo, trebárs len v slabom tušení a neuvedomele, prijalo predsa túto myšlienku s nadšením a videlo

v popelvároch bohatierov budúcnosti; videlo v povestiach vyobrazené ideále krásy, pravdy a dobra; videlo v nich vymerané sebe cesty skalnaté, bahnaté, trnité, ale cesty vedúce k sláve. Darma navykli boli starí hľadiť na pokolenie toto ako na také, v ňomž by nebolo ani zárodu budúcnosti ani pomyslov vznešenejších, darma útržky a zápreky stavali sa prvému jeho kroku do cesty: pokolenie toto najmladšie pošinulo sa od tých dôb ďaleko napred na ceste svojej.

Dnes už dospeli sme k chladnejším úvahám, k zralejším rozvahám; život náš nesie sa *vedome* k cieľu svojmu, k cieľu vyzuť sa z cudzinstva a skutočného dobrobytu i slávobytu národa. Ale pýtam sa i dnes ešte, či jest druhej cesty k cieľu toľto ako tej cesty šľachtých popelvárov, bohatierov, bohatierov to práce a boja, bohatierov obetovanej lásky za dobro človečenstva, bohatierov viery a nádeje v Božskú vládu a správu osudov ľudstva, – napred mnohého utrpenia a len potom bohatierov slávy?! Pýtam sa, či jest iného základu povznesenia národa na stupeň osvetu a slávnejšieho žitia, ako základu toho, ktorý položil si národ sám tvoriaci povesti, tvoriaci ideále krásy, pravdy a dobra?! Pýtam sa, či prozreteľnosť Božská neuvedla nás sama na tú prvú cestu k sláve, na cestu mnohého dosiaľneho utrpenia a zavrženia pred inými národami, ktoré často s jásotom žali tam, kde Slovania so slzami rozsievali?! Pýtam sa vždy, či národ, ktorý utvoril si a vymeral sám cesty utrpenia, práce a boja za dobro, nesmel a nemôže prísť v povestiach len k *vešteckému*, v budúcnosti ale života ku *skutočnému* výsledku prác a bojov, že totiž neomylnne vedú a povedú k sláve?!

Veru veru i nám, ktorí už potýkame sa s tými zlými protivnými mocnosťami za česť a dobro ná-

roda, i vám mladí bratia, ktorí pracovať a bojovať stojíte sa za cieľ tento slávny, povesti hovoria zlaté slova pri kráľevičoch a o nich. Čujte slová väčšie troch dievok starcových (I kniha, str. 191): „Keď ten kráľevič na rázcestí pôjde tou hladkou a čistou cestou, nikdy ku tej zlatej panne nepríde; len keď pustí sa cestou skalnatou a bahnatou, môže ešte zísť sa s ňou!“ – Čujte len tam toho otca hovoriaceho bohatierskemu synovi svojmu: „Syn môj, syn môj! ešte i viac podstúpiš na svete, aby potom dobre darilo sa ti!“ I čítajte ako to slávne splnilo sa (I kn. str. 312). – Vidzte ukončenie

dejav šuhaja bojujúceho so zlým a hľadájúceho dobré: „Všetko dobre stalo sa: zlé už pominulo sa, a dobré našiel som!“ (I kn. str. 135). Synovia rodu! vašimi vzormi nech budú naši kráľeviči, tí šuhaji zdravého rozmyslu, dobrého srdca a jeho nekonečnej horúcej túhy po kráse a sláve; tí šuhaji čistej lásky k človečenstvu; šuhaji smelej odhodlanosti k činu a pevnej viery i nádeje v Boha, jednak vyzkúsení v útrpnostiach, jednak otúžení v práci a v boji, jednak mierni a smierliví v šťastí i v nešťastí, jednak hotovej smrti v náruč jednak i k sláve víťazstva kráčajúci – len či cieľ všesmierlivý a všeslávny dosažený je. – Dcéry rodu nášho! nezapomňte na tie krásne panny povestí; prizrite sa cez koľké skúšky prejdú, jak nezvratne v nich vytrvajú, jak krásne ob-

javujú sa potom tie sestry Jelenčokov, Troch zhavranelých bratov, tie Ružové Aničky a Zlatovlásky; aby aj vy ozdobovali ste sa jejich cnosťami.

V tomto tajomstvenne zavinená i v sebe zjavná je budúcnosť naša, budúcnosť národa, budúcnosť krásy a slávy dobrého!

Kapitoly *Človek srdca*, *Vrch či ideál človeka slovenského* a *Povesti ako veštevť národnej budúcnosti* z knihy *Úvahy o Slovenských Povestiach*, ktorú napísal Pavol Dobšinský a v roku 1871 vydala Matica slovenská. Obrázky: Martin Benka (str. 6) a Kateřina Gavlasová (str. 7, 8, 9).

Cesta tá ani nemôž' byť iná, jedine cesta popelvára kráľeviča: cesta to oddania sa kráse, pravde a dobru zdravým rozumom, múdрым rozmyslom, celým srdcom, plnou dušou, bez klamu a podvodu, v svetle a milosti pravdy.

Všetci ľudia, na základe svojej dôstojnosti, pretože sú osoby, totiž bytosti obdarené rozumom a slobodnou vôľou, a teda osobnou zodpovednosťou, sú svojou prirodzenosťou povzbudzovaní a viazaní mravnou povinnosťou hľadať pravdu, predovšetkým pravdu náboženskú. Tiež majú povinnosť pridržiavať sa poznanej pravdy a zariadiť si celý svoj život podľa jej požiadaviek.

II. Vatikánsky koncil (1966): Dignitatis humanae 1-2.

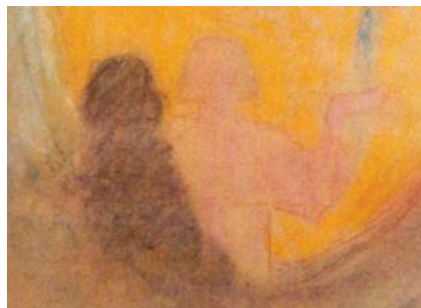
Slovanský člověk

Zdeněk Váňa: rozbor skice Rudolfa Steinera¹

Šestá kulturní epocha², v níž má dojít k probuzení vyššího bytostného článku člověka, bude na vyšší rovině opakováním druhé, praperné kultury². Odtud můžeme pochopit intimní vztahy původního slovanského náboženství k íránské duchovnosti; tato budoucnost dává smysl tomu, co zjišťuje v minulosti i vnější věda. To, co bylo v temných imaginacích³ duše pocitové⁴ prožíváno v dávných dobách, se promění v plně vědomé jasnozření, které otevře cestu i k hlubšímu pochopení impulsu Kristova.

Tuto budoucí skutečnost vystihuje skica Rudolfa Steinera, určená pro výzdobu prvního Goetheana⁵ a nazvaná „Slovanský člověk“. Nejde o dnešního člověka, ale o imaginaci³ člověka příští, šesté poatlantské⁶ kultury – onoho skutečného „věku Vodnáře“, který začne až v polovině 4. tisíciletí (a nikoli již ve 20. století, jak zcela mylně tvrdí hnutí „New Age“). V určitém smyslu je ovšem možno se na něj připravovat již v přítomnosti. Přípravou na tuto budoucí duchovní kulturu je právě anthroposofie¹.

Soustředíme se proto na tento obraz, a pokusíme se vcítit se do jeho smyslu.

Na bázi svislé osy tu spatřujeme rozdvojenou postavu člověka: temnou, která jako by vystupovala ze stejné zbarveného temného okolí; a z ní vystupující světlou postavu v barvě broskvového květu. Je to barva étherného těla⁷, které se tu uvolňuje ze svého dnešního pevného spojení s tělem fyzickým, jež představuje temná postava, a vytváří tak předpoklad ke schopnosti jasnozření – k „rozšířenímu vědomí“.

Toto přirozené étherné jasnozření, v budoucím lidstvu obecně rozšířené, bude vnímat svět jako jednotný celek,

jako vyšší synthesu hmotného a duchovního světa v harmonické rovnováze. Naznačuje to velká vejčitá aura kolem člověka, která svým světlem zčásti prosvěcuje i temné okolí fyzického světa. Tato aura je obrazem očištěného a proměněného astrálního těla⁷, které se stalo čistou „pannou Sofií“ a umožňuje tak duši vědomé⁴, aby přijala do sebe duchovní já⁸.

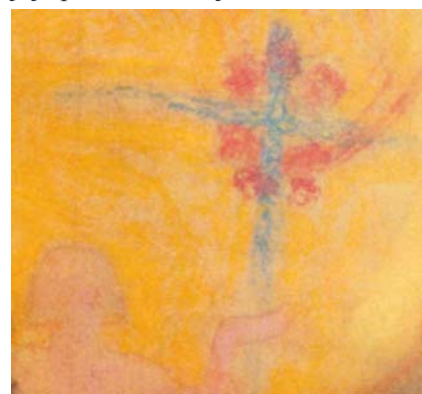
Aura očištěného astrálního těla je sice na jedné straně do jisté míry omezena fyzickým světem, na druhé straně se však plně otevírá směrem vzhůru, do duchovního světa. Představuje ho andělská postava, jejíž modrá barva je výrazem vůle, plně oddané duchovnímu světu, kterou má slovanský člověk jednou vyvíjet k produhovnění všeho hmotného.

Rudolf Steiner říká, že i dnešní Slovan, zejména východní, má zvláštní vztah ke svému andělu, jenž může být sice za života nevědomý, ale plně se projevuje po smrti. V 6. kultuře se tento vztah k vlastnímu andělu stane bezprostředně vědomým a člověk se

bude cítit s ním spojen i v pozemském vědomí.

Z rukou, hlavy i křídel anděla se rozlévá zlatavá záře, která proudí po obvodu astrální aury člověka a směřuje ke kříži s růžemi, jenž jako by vyrůstal z pozdvižené dlaně postavy člověka. Je to substance duchovního já, která je sama andělské podstaty a spojuje proto vědomí já s andělem.

K plně vědomému dosažení duchovního já musí však člověk překonat dvě nebezpečí, jež ohrožují vývoj duše. Jedno z nich představuje temný dvojník, jenž je přímým pokračováním vnější temnoty, která obklopuje člověka a je výrazem ahrimanských⁹ sil temnoty, tíže a smrti, jež se pokoušejí vnikat do nitra světlé aury člověka.

Obrazem druhého nebezpečí je okřídlený ohnivý červený Kentaur, který se vznáší nad člověkem, a hrozí zabránit duši spojení s objektivním duchem tím, že se jí snaží udržet v jednostranné duševní religiozitě, v nejasných duševních zážitcích, jež snadno sklouzávají do exaltace a fanatismu. Je to obraz luciferských⁹ sil, které se snaží zakalit v lidské duši pravou, čistě duchovní moudrost.

Na skice je však zároveň naznačeno, jakým způsobem může člověk proplout mezi Skylou a Charybdou ahrimanských a luciferských překážek a obě nebezpečí překonat. Je to obraz kříže s věncem sedmi růží, centrální symbol esoterního¹⁰ křesťanství a křesťansko-rosekruciánského zasvěcení¹¹, o něž usiluje anthroposofie.

Je pozoruhodné, že kříž tu nemá černou barvu, jak se užívá v meditaci, ale je modrý jako postava anděla, z jehož pravé ruky vychází. To znamená, že je nositelem sil produhovněné tvůrčí vůle, vycházející z duše vědomé a přemáhající smrt, kterou hrozí ahrimanský dvojník.

Sedm růží je symbolem objektivního nesobeckého duchovního poznání, k němuž nemají luciferské moci přístup. Proto se Kentaur, působící v astrálním těle, nyní však očištěným, od člověka vzdaluje. Jeho síla však přemožením není ztracena, ale proměněna a mění se v čistou červenou růž. Proto se jeho nohy směrem dolů rozplývají a lehce dotýkají kříže.

V přednášce „Co činí anděl v našem astrálním těle“ mluví Rudolf Steiner o tom, jak se již v naší době snaží andělské bytosti v lidských duších podněcovat tři vlastnosti, které nabudou svého plného významu až v 6. kultuře: bratrství, náboženskou svobodu a úsilí o poznání v duchovní vědě.

Onen pocit bratrství v sociálních vztazích, který pouze abstraktně naznačovalo jedno z hesel francouzské revoluce a na zcela falešných základech se pokoušel budovat socialismus, naznačuje objímající gesto anděla. Právě bratrství je možno prožít jen v uchopení vyššího, duchovního já, v němž jsou všichni lidé navzájem spojeni.

K náboženské svobodě ukazuje vztýčená levice andělova, z níž proudí duchovní světlo do astrálního těla člověka, do „těla víry“, jak je Rudolf Steiner také označuje, a vede ho k tomu, aby v epoše duchovního já učinil celý život výrazem nadmyslové skutečnosti, aby všechna jeho činnost, každý jeho úkon se stal něčím kultovním, sakramentálním. Všechny církve ve své dnešní podobě pak zcela ztratí svůj význam. Řečeno slovy Rudolfa Steinera: „...každá církev, chápeli sama sebe, může mít jen jediný úmysl: učinit se na fyzické rovině zbytečnou“.

Na duchovní vědu jako cestu zasvěcení, vedoucí k těmto cílům, ukazuje pak pravice andělova, směřující ke kříži s růžemi.

Na gestu anděla můžeme však postřehnout ještě jinou pozoruhodnou skutečnost. Je totiž totožné s gestem Kristovým na Steinerově sousoší s Luciferem a Ahrimanem – gestem, jímž odkazuje obě síly překážek do jejich mezí a zjednává mezi nimi rovnováhu, v níž je možná svobodná existence člověka. Anděl tu tedy působí jako představitel sil Kristových. Vyjadřuje to skutečnost, že počínaje naší dobou působí Kristus v duchovním okruhu Země, především skrze hierarchii¹² Angeloi, jak o tom mluví Rudolf Steiner ve svém „Duchovním vedení člověka a lidstva“. Pro člověka příští, slovanské kultury, který vystoupí k éternému zření, uchopí své pravé duchovní já a spojí se se svým andělem, to bude zároveň znamenat bezprostřední setkání s Kristem.

To vše je ovšem dáno jako možnost, jako záměr duchovních mocí. Uskutečnění je ponecháno svobodné vůli člověka. To bychom měli mít na mysli s pocitem odpovědnosti právě my, kteří patříme ke slovanské větvi lidstva, od níž se toto skutečně očekává.

Poznámky a vysvětlivky:

Tento článok vznikol z časti prednášky PhDr. Zdeňka Váňu: *Duchovní kultura Slovanů - její kořeny a budoucnost*, ktorá vyšla v časopise *Sophia* č.14, str.15-19 a *Sophia* č.15, str.13-16.

¹**Rudolf Steiner:** významný kresťanský filozof, buditeľ a duchovný bádateľ, zakladateľ duchovnej vedy - **antroposofie**, založenej na vhl'adoch do duchovného sveta, a predkladanéj k nepredpojatému porovnaniu s vlastnou životnou skúsenosťou. Viac: viď napr. časopis *Sophia* č. 8 a 9, str. 23.

²**Kultúrne epochy:** stupne vo vývoji vedomia ľudstva a im zodpovedajúce obdo-

bia sprevádzané vždy po 2160 rokoch aj geografickým posunom ohniska kultúry a jej premenou na kvalitatívne vyššiu úroveň: od 7227 pr. Kr. praindická, od 5067 pr. Kr. praperzská, od 2907 pr. Kr. egyptsko-chaldejská, od 747 pr. Kr. grécko-latinská, od 1413 po Kr. anglo-sasko-germánska, od 3573 po Kr. slovanská a od 5733 po Kr. siedma, americká. Viac: viď napr. časopis *Sophia* č. 15, strany 43-46.

³**Imaginácia:** druh nadzmyslového vnímania – v podobe silných obrazov. Viac: viď časopis *Sophia* č. 13, strany 46-49.

⁴**Články duše:** duša pocitová, rozumová a vedomá. Tiež aj jej vývojové stupne, vyvíjané počas 3., 4. a 5. kultúrnej epochy. Viac: napr. Rudolf Steiner: *Teosofia*, vyd. Baltazar, Praha, 1992, str. 27-30.

⁵**Goetheanum:** monumentálna budova v Dornachu – sídlo Antroposofickej spoločnosti a jej Vysoké školy pre duchovnú vedu. Názov je počtou Goethovi a jeho spôsobu poznávania.

⁶**Vyššie vývojové obdobia** než kultúrne epochy² – viď napr. časopis *Sophia* č. 14, strana 48 a *Sophia* č. 15, strana 46.

⁷**Éterické a astrálne telo:** jemnomotné články telesnej stavby zabezpečujúce napr. životné pochody a vnemy v prostredí hmotných látok fyzického tela. Viac: viď napr. časopis *Sophia* č. 11, str. 31-32, alebo R. Steiner: *Teosofia*, vyd. Baltazar, Praha, 1992, str. 24-26 a 28.

⁸**Duchovné ja:** prvé čisto duchovné „telo“, duch pôsobiaci v ja, pravda prijatá až do vlastnej bytosti. Viac: viď napr. časopis *Sophia* č. 11, str. 37, alebo R. Steiner: *Teosofia*, vyd. Baltazar, Praha, 1992, str. 32-33.

⁹**Ahrimanské:** každý životný postoj, ktorý robí hmotné veci mierou ľudského bytia (Mk 8.33) – a tiež aj duchovné bytosti zvädzajúce k tomu.

Luciferské: duchovno zahmlené, opojné, zamerané na vlastný pôžitok, každý druh samospasiteľských snáh – a tiež aj duchovné bytosti zvädzajúce k tomu. Viac: viď napr. Adolf Baumann: *Abeceda anthroposofie*, IOANES, Břežnice, 1999, str. 14-17.

¹⁰**Ezoterické kresťanstvo:** gnostické kresťanské tradície idúce v skrytom prúde kultúrnych dejín vedľa oficiálneho kresťanstva, spojené s hľadaním Svätého Grálu, Templármi, rozikruciami a s ďalšími duchovnými prúdmi. Viac: viď napr. časopis *Sophia* č.15, str.27-30 a č.19, str.50.

¹¹**Zasvätenie:** dej otvárajúci pre nadzmyslové vnímanie sprevádzané poznáním, a umožňujúci tak zmysluplné konanie „z ducha“.

¹²**Hierarchie „anjelských“ duchovných bytostí:** Tri hierarchie po tri chóry, spolu deväť chórov: 1. Serafovia, Cherubovia, Tróny; 2. Panstvá, Sily, Mocnosti; 3. Archeovia, Archanjeli, Anjeli. Viac: viď napr. časopis *Sophia* č.17, str.7-8.

Rudolf Steiner: Slovanský člověk (skica).

Vykonávanie náboženstva svojou vlastnou podstatou spočíva najmä v dobrovoľných a slobodných vnútorných úkonoch ktorými sa ľudská bytosť obracia priamo k Bohu. Žiadna čisto ľudská moc nemôže ani nariadiť, ani zakázať tieto úkony.

Sir Edward Burne-Jones: Ráno zmŕtvychvstania (The Morning of the Resurrection).

II. Vatikánsky koncil: Dignitatis humanae 3.